

[१९९६] ३ एस.सी.आर ६२.

इस्माईल अब्दुल लतीफ शेख

विरुद्ध

महाराष्ट्र राज्य आणि एक.

२९ फेब्रुवारी १९९६

[एस. पी. भरुचा आणि बी. एल. हंसारिया, जे.जे.]

सेवा कायदा:

उपनिरीक्षक पदाच्या पदोन्नतीशी संबंधित १९५८ चे मुंबई प्रतिबंध आणि उत्पादन शुल्क विभागाचे नियम:

नियम ३ - शिपायी - उपनिरीक्षक पदासाठी पदोन्नती - शारीरिक मोजमापाची आवश्यकता - छातीचे मोजमाप आवश्यक प्रमाणापेक्षा कमी असल्याच्या कारणावरून १९६६ मध्ये अपीलकर्ता नाकारला गेला - १९७० मध्ये पदोन्नती - असा निर्णय देण्यात आला, शारीरिक आवश्यकतेशी संबंधित नियम उपनिरीक्षकांच्या बाबतीत लागू होत नाही - अपीलकर्त्याला १९६६ मध्ये फेटाळण्याचा तारखेपासून पदोन्नती मिळालेली मानली जाईल - केवळ ज्येष्ठतेच्या फायद्यापुरती मर्यादित असलेली तर्काधिष्ठित पदोन्नती.

उत्तरवादी-राज्याच्या प्रतिबंध आणि उत्पादन शुल्क विभागातील शिपायी असलेल्या अपीलकर्त्याची १९६६ मध्ये उपनिरीक्षक पदावर पदोन्नतीसाठी मुलाखत घेण्यात आली होती, परंतु त्याच्या छातीचे मोजमाप आवश्यक मानकापेक्षा कमी होते या कारणावरून त्याला नाकारण्यात आले. १९७० मध्ये त्यांना या पदावर बढती देण्यात आली. त्यांची पदोन्नती १९६६ पासून लागू व्हायला हवी असा त्यांचा दावा महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणाने फेटाळला.

या न्यायालयात केलेल्या अपीलात, अपीलकर्त्यासाठी असा युक्तिवाद करण्यात आला की १९६६ मधील त्याला फेटाळणे मान्य नाही कारण १९५८ च्या नियमांनुसार छातीच्या मोजमापाच्या संदर्भात

कोणतीही आवश्यकता नव्हती; आणि सरकारने काही व्यक्तींना आवश्यक उंचीपेक्षा कमी असूनही पदोन्नती पद धारण करण्याची परवानगी दिली होती.

अपीलाला मान्य करत, हे न्यायालय

असा निर्णय देते कि : १.१. शारीरिक गरजेची संबंधित नियम उपनिरीक्षकांच्या बाबतीत लागू होत नाही. १९५८ च्या नियम ३ मध्ये उपनिरीक्षकांसाठी पात्रता म्हणून शारीरिक आवश्यकतेबद्दल उल्लेख केलेला नाही.

[६३- एच; ६४-अ]

१.२. याव्यतिरिक्त, सरकारने काही व्यक्तींना त्यांची उंची आवश्यक उंचीपेक्षा कमी असूनही उपनिरीक्षकाचे पदोन्नतीचे पद धारण करण्याची परवानगी दिली आहे, त्याच प्रकारचा लाभ अपीलकर्त्याला उपलब्ध करून द्यावा लागेल कारण त्याच्या बाबतीत शारीरिक आवश्यकतेची कमी, छाती आवश्यक मोजमापाची नसल्याशी संबंधित आहे. [६४-बी]

२. उप-निरीक्षक पदावर अपीलकर्त्याची पदोन्नती १९६६ साली त्याला फेटाळण्याचे तारखेपासून असल्याचे मानले जाईल. ही तर्काधिष्ठित पदोन्नती केवळ ज्येष्ठतेच्या फायद्यापुरती मर्यादित असेल. [६४-सी]

दिवाणी अपील न्यायाधिकरण: १९९४ चा दिवाणी अपील क्र. ५५२२.

टी. ए. क्रमांक ३०६/१९९१ मधील महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबईच्या दिनांक १५.६.९३ च्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी ए. एम. खानविलकर.

उत्तरवादींसाठी एस. एम. जाधव आणि डी. एम. नारगोलकर.

न्यायालयाचा निर्णय हंसारिया, जे. यांनी दिला.

हंसारिया, जे. अपीलकर्ता १९६१ साली प्रतिबंध आणि उत्पादन शुल्क विभागात शिपायी म्हणून रुजू झाले. पुढील पदोन्नती पद हे उपनिरीक्षकाचे आहे. इ. स. १९६६ साली त्या पदासाठी त्यांची मुलाखत घेण्यात आली होती, परंतु त्यांच्या छातीचे मोजमाप हे पद धारण करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मानकापेक्षा कमी होते या कारणावरून त्यांना पदोन्नती देण्यात आली नव्हती. अखेरीस १९७० मध्ये त्यांना उपनिरीक्षक म्हणून पदोन्नती मिळाली. तथापि, त्यांची तक्रार अशी आहे की पदोन्नती इ. स. १९६६ शी संबंधित आहे कारण त्या वर्षी त्यांनी वर नमूद केलेल्या कारणास्तव पदोन्नतीसाठी दिलेला नकार दोन कारणांमुळे योग्य नव्हता: (१) १९९१ च्या हस्तांतरित अर्ज क्रमांक २७८ मध्ये सादर केलेल्या शशीकांत ढाकू चव्हाण या व्यक्तीच्या प्रकरणात महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या निर्णयातून, इतर गोष्टींबरोबरच, अशी कोणतीही आवश्यकता दिसून येत नाही; ज्यात न्यायाधिकरणाकडे केलेला त्याचा अर्ज त्याने शारीरिक आवश्यकता पूर्ण केली नाही या कारणावरून १५.६.१९९३ तारखेच्या आदेशाद्वारे

फेटाळण्यात आला; आणि (२) सरकारने एस/श्री एस. एच. आव्हाड आणि एस. के. थोरात यांना उंचीपेक्षा कमी असूनही पदोन्नतीचे पद धारण करण्याची परवानगी दिली होती.

२. आम्हाला दोन्ही तक्रारींमध्ये योग्यता आढळते, कारण चव्हाण प्रकरणातील न्यायाधिकरणाच्या न्यायनिर्णयात दाखवल्याप्रमाणे उपनिरीक्षकांच्या बाबतीत शारीरिक आवश्यकतेशी संबंधित नियम लागू होत नाहीत. चव्हाण हे कारकुनी शाखेचे होते या आधारावर चव्हाण यांचे प्रकरण वेगळे करता येत नाही, तर अपीलकर्ता कॉन्स्टाब्युलरीमध्ये होता, जसे की राज्य सरकारच्या विद्वान वकिलांनी केले पाहिजे, कारण चव्हाण यांच्या खटल्यातील न्यायनिर्णयात न्यायाधिकरणाने नमूद केलेल्या नियम ३ मध्ये उपनिरीक्षकांसाठी पात्रता म्हणून शारीरिक आवश्यकतेबद्दल उल्लेख केलेला नाही. याव्यतिरिक्त, सरकारने उपरोक्त दोन व्यक्तींना त्यांची उंची आवश्यक उंचीपेक्षा कमी असूनही उपनिरीक्षकाचे पदोन्नतीचे पद धारण करण्याची परवानगी दिली आहे, त्याच प्रकारचा लाभ अपीलकर्त्याला उपलब्ध करून द्यावा लागेल कारण त्याच्या बाबतीत शारीरिक आवश्यकतेची कमतरता ही छाती आवश्यक मोजमापाची नसल्याशी संबंधित आहे.

३. त्यामुळे अपील मान्य करण्यात येत आहे आणि आम्ही असे नमूद करतो की उप-निरीक्षक पदावर अपीलकर्त्याची पदोन्नती १९६६ साली त्याची पदोन्नती फेटाळण्याच्या तारखेपासून मानली जाईल. ही तर्काधिष्ठित पदोन्नती केवळ ज्येष्ठतेच्या फायद्यापुरती मर्यादित असेल, जशी अपीलकर्त्याने उच्च न्यायालयासमोर दाखल केलेल्या रिट याचिकेतील विनंती होती, जी निकाली काढण्यासाठी न्यायाधिकरणाकडे हस्तांतरित करण्यात आली होती. खर्चाबाबत आदेश नाही.

आर. पी.

अपील मान्य करण्यात आली .

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरीता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबाजवणीकरीता वैध मानला जाईल."